

Dějiny hradu, pověst o Dívčím hradu

(J. Maca, 1980)

Situční plánek

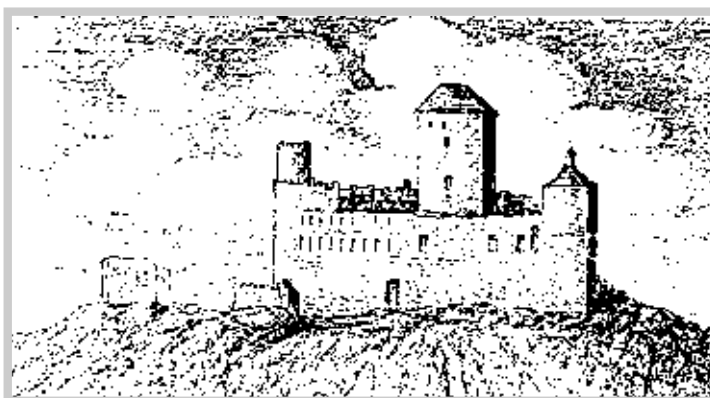
Zřícenina Děviček leží na výrazném kopci Pavlovských vrchů 0,6 km západně od Pavlova, v nadmořské výšce 430 m.

Jádrem hradu obklopuje v podstatě nepravidelná obdélníková hradba, chránící plochu asi 65x20 m. Na západní straně proti vstupu je hradba zaoblená. Dodnes je patrné členění vnitřního prostoru. U jižní stěny stával palác, jehož sklepy i nadzemní části jsou zřetelné. V západní části býval volný prostor. Na severní straně se k hradu přimykala příhradek, z něhož byl vnitřní hrad přístupný. Zde bývala i cisterna na dešťovou vodu. K mladším přístavbám z první třetiny 16. století patří opevnění parkánu na jihu a ji-

hozápadně, velká dělová bašta obrácená břitem k západu a snad i věž, která stávala u severního okraje vnitřního hradu.

Historie vesnice Pavlova je úzce spojena s historií hradu Děvičky. Hrad se připomíná už roku 1222, vznikl tedy již v prvních desetiletích 13. století.

Po zániku Velké Moravy na počátku 10. století n. l. pokračoval vývoj slovanské kultury v kraji kolem Pavlovských vrchů až do 11. století. Za vlády českého knížete Bořivoje I., kdy byla Morava součástí přemyslovského státu se budovaly v moravském prostředí nové správní organizace a v souvislosti s nimi vznikaly

Děvičky kolem roku 1600

Dějiny hradu, pověst o Dívčím hradu

Okolí Mikulova

Děvičky-1908

opevněné hrady na jiných místech, než byla původní centra velkomoravská. Tak také bylo u Dolních Věstonic na řece Dyje vybudováno hradiště Vysoká zahrada, které mělo svou správní, výrobní i obrannou funkci v 11.–12. století n. l. Na počátku 13. století však toto hradiště ztratilo původní význam a v rámci společenských přeměn byl vybudován na Pavlovských kopcích hrad Děvičky. Úkolem hradu byla jak správa a zajišťování zeměpanského majetku, tak i ochrana důležité cesty vedoucí od Mikulova k Dolním Věstonicím, Měnínu, Olomouci a dále k severu. Hrad byl vždy majetkem zemského hraběte a dočasný hradní pán zastával mocné úřady. Zeměpanský majetek byl dáván výsluhou za vykonané nebo konané služby oblíbencům knížete, buď po dobu služby nebo na dožítí. Děvičky byly vojensky důležitým objektem.

Prvním purkrabím na Děvičkách byl v r. 1222–1223 Štěpán z Medlova erbu zubří hlavy, předek pozdějších pánů z Pernštejna. Purkrabím na Děvičkách zůstal patrně až do své smrti – zemřel mezi rokem 1228 až 1235, načež roku 1234 byl jmenován purkrabím na

Děvičkách Lupolt z rodu Schenků. Schenkové pocházeli z Rakous, byli však ve službách moravských markrabat a dostali výsluhou kraj západně od Znojma. V roce 1241 je jmenován zeměpanským purkrabím jistý Cirho, kterému světil král Václav za věrnost tento hrad. V roce 1249 propůjčili Přemysl Otakar II. a jeho otec král Václav I. městečko i hrad Mikulov Jindřichu z Lichtenštejna, který později získal i Pavlov a Děvičky. Pozoruhodné je, že v první polovině 13. století se Děvičky objevují v písemnostech nejméně osmkrát, ale po roce 1250 se několik let neuvádějí. Z toho lze usoudit, že hrad mohl být kolem roku 1260 zničen a obnoven až kolem roku 1290. V podstatě byl hrad obnoven do dnešní velikosti, s mohutnou plášťovou zdí jako obranným prvkem, za níž byly ukryty všechny ostatní budovy hradu.

Roku 1306 byl purkrabím na Děvičkách nějaký Zdeněk, příbuzný Raimunda z Lichtenburgu. Roku 1320 se jím stal Filip z Jakodova a roku 1330 se uvádí Anežka z Děviček, jako vdova po Šimonu z Dubé. Dále byl do tohoto úřadu dosazen jistý Gothard.

Velmi důležitý pro dějiny hradu je rok 1334, kdy král Jan Lucemburský dal hrad Děvičky i s městečkem

Děvičky-1908

Strachotínem, Věstonicemi, Pavlovem a dnes zaniklými Stochnicemi jako léno Hartneidovi z Lichtenštejna. Od té doby, t.j. od roku 1335, kdy byly vyřešeny některé otázky spojené s předáním hradu

Dějiny hradu, pověst o Dívčím hradu

a panství, drželi hrad Lichtenštejnové, kteří jej většinou přímo neobývali, ale měli na něm své purkrabí, z nichž ze 14. a 15. století jménem známe Oldřicha Kolba, Purkharta, Jana a Hanuse z Hardeggu, Michala a Zikmunda Zalcera.

Na hradě bývala i kaple, uvedená v urbáři z roku 1414, kde bývala sloužena mše třikrát týdně.

Roku 1446 drželi Mikulov, Siroťčí hrad a Děvičky Hanuš, Vilém a Jindřich z Lichtenštejna. Při dělení mezi bratry roku 1452 podržel mikulovské panství a Děvičky Vilém z Lichtenštejna, jehož manželkou byla Perchta z Rožmberka, známá pod názvem „bílá paní“. Pak přijal zboží Jindřich z Lichtenštejna, jenž zachoval věrnost králi Jiřímu. Král Matyáš potvrdil roku 1486 lenní právo na Mikulov, Rosenštejn (Siroťčí hrádek), Děvičky a Drnholec Kryštofovi z Lichtenštejna jakožto nejstaršímu z rodu. Roku 1560 prodal zadlužený a nádherymilovný Kryštof z Lichtenštejna nejen Pavlov, ale i hrad Děvičky. Hospodářská prosperita Lichtenštejnů se zhoršila takovou měrou, že přišli i o Břeclav, Drnholec, Lednici, ba i o residenční město Mikulov.

Město Mikulov i hrad Děvičky odkoupil maďarský šlechtic Lázló Kereczenyi z Kanyaföldu. Když jeho syn

Kryštof zemřel roku 1572 bez potomků, připadlo zadlužené panství císaři Maxmiliánovi II., který roku 1575 vše prodal Adamu z Ditrichštejna.

Hrad, patřící od roku 1575 již stále Ditrichštejnům, byl udržován jako pevnost.

V 16. století byly také naposledy podstatněji přestavěny obytné prostory na hradě.

Svoji roli sehrál hrad i na počátku třicetileté války. Konec války byl i koncem hradu jako pevnosti. Tehdy řádila v našem kraji švédská vojska.

6. dubna 1645 zaútočil generál Mortaigne s větším počtem vojáků na hrad, který pak obsadili. Děvičky zůstaly ve švédských rukou po celý rok. 2. dubna 1646 vyrval nenadálým nočním útokem chrabrá obránce Brna Raduit de Souches ze švédské moci nejen blízké hrady Mikulov, Falkenštejn a Stožec, ale i Děvičky. Před odchodem Švédové hrad zapálili a pobořili, takže zůstaly jen trosky. Později byl hrad využíván jen jako strážní stanoviště.

Když se roku 1770 uskutečnilo první číslování domů v Pavlově, obdržely Děvičky čp. 162, neboť hrad byl tehdy ještě obydlen. Posledním obyvatelem napůl rozpadlé zříceniny byl zvoník Lorenz Kutzum, který bydlel v malé místnosti zadního nádvoří. Měl za úkol

Pohled na zříceninu hradu Děvičky. V záběru předsunutá dělová bašta a západní oblé čelo plášťové zdi. (J. Maca, 1968)

Dějiny hradu, pověst o Dívčím hradu

upozornit okolní vesnice zvoněním na blížící se bouřky a na požáry. Za tuto, dle původní pavlovské kroniky, svědomitě vykonávanou práci dostával 3 zlatky a 2 měřice žita (1 měřice = 50 kg). Tehdy byla na hradě ještě cisterna na dešťovou vodu.

Když tento zvoník roku 1784 zemřel, upustilo se od zvonění a zvon s nápisem MATHIAS REX byl přes protest místních občanů prodán za 200 zlatých kostelu v Klentnici. Všechno dříví i železné zařízení bylo tehdy odneseno. Hrad postupně chátral, až se nakonec proměnil v neudržovanou zříceninu, jíž jest dodnes. V dobách tureckého nebezpečí hrál hrad důležitou roli v budované obraně. Tehdy bylo vylepšeno jeho opevnění a přistavěna dělová bašta.

Raduit de Souches – 2. dubna 1646 vyrval nenadálým nočním útokem Děvičky ze švédské moci

Spisovatelka M. Damborská uvádí v jejím románu **Boží vinohrad následující pověst:**

V nejsevernější části Pavlovských vrchů ční zbytky zříceniny hradu Děviček. Z lesního temna pod hradem se tyčí tři vysoké skály, ze kterých se lidská fantazie vykouznila tři zkamenělé dívky a opředla je touto pověstí o tatarské princezně:

Asi v polovici XIII. století se vydala, dvěma služebními doprovázena, dcera tatarského chána, vnuka Džingischánova, na cestu do Evropy, aby poznala rytířské mravy a zvyky západních zemí.

Ubírala se také Moravou. Jednoho dne stanula před pyšným hradem na Pavlovských vrších.

Hradní pán ji velmi přátelsky přijal a dovolil jí, aby mohla se svými služebníky na hradě přenocovat.

Zřícenina hradu Děviček

(A. Bartoš, Mikulov, 1904)

Předsunutá bašta od východu (V. Vajay, 1995)

Západní oblé čelo plášťové zdi (V. Vajay, 1995)

Dějiny hradu, pověst o Dívčím hradu

Aschler a Redlich, Brno 1912

Když však spatřil princezniny četné perly a šperky, byl jejich nádherou přímo oslněn. Touha zmocnit se tohoto bohatství byla tak mocná, že se rozhodl sprovodit všechny tři dívky ze světa. V temné bouřlivé noci přepadl se svými sluhy spící dívky, dal je zavraždit a jejich mrtvoly kázal vyhodit oknem do propasti. Jak se však příštího jitra ulekl, když před svým hradem spatřil tyto tři dívky zkamenělé. Stály tu jako vysoké skalní útesy a neustále jako sousoší pomsty zlobně hleděly do hradních oken. Hradní pán nesnesl jejich vyčítavě pronásledujících pohledů, nakonec zešílel. Jakmile se chán Batu dověděl o zavraždění své dcery, vrhl s vojskem do Evropy, aby se pomstil. Jeho hordy táhly i na Moravu a strašlivě ji zpusťily.